

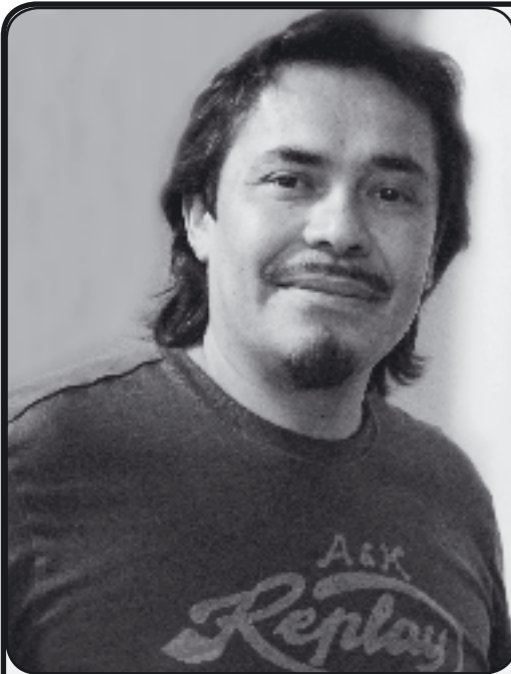
Sofielundsbladet

September 2010

Ett hus med skaparkraft!

Signerat;
Carlos Cortés

När vi samlar ihop oss efter sommaren och efter vårens festival, kan vi konstatera att i detta hus, i denna verksamhet, ryms mycket kraft och kreativitet. Vi har inte bara radio- och TV-produktion, utställningar och kursverksamheter. Vi har också alla besökare som varje dag kommer hit och bjuder på sig själva. Det är personalen, de som har sysselsättningsplats, praktikanterna och så är det de som jobbar ideellt. Alla vi tillsammans gör att Sofielunds Folkets Hus kryllar av kreativitet.

Bevis på detta har vi fått, inte minst de tre dagar som Sofielundsfestivalen varade. På scenen fick vi njuta av break dance, latinamerikansk och orientalisk dans, sångartister, rytmgruppen Kuru Mapu, hiphop, rap, somalisk folkdans och modevisning. Ja listan kan göras mycket längre! I tre dagar var det liv, det var dans, det var musik och kreativa workshops. Minnet av dessa dagar tar vi med oss in i 2011 och nästa Sofielundsfestival.

Det roliga har bara börjat!

Vi växer tillsammans!

Kastanjeskolan.se

Sofielunds Folkets Hus

Sofielunds Folkets Hus
Rolfsgatan 16, Malmö
Tel: 040 - 34 58 48
Fax: 040 - 34 58 00

E-post: sfh@sofielund.org
www.sofielund.org

Sofielundsbladet

Redaktion:
Carlos Cortés,
Lotta Uddenberg,
Monica Grönlund

Ansvarig utgivare:
Carlos Cortés
Redaktionsansvarig:
Lotta Uddenberg
Grafisk formgivning:
Monica Grönlund

Medarbetare:
Carlos Cortés
Michell Grönlund
Maria Bohlin
Marco Leal
Liv Zetterling
Monica Grönlund

Gitarr på avvägar

På annan plats här i Sofielundsbladet berättar jag om mina upplevelser under en lägervistelse på Marklundagården i Osby med Sofielunds Folkets Hus som arrangörer.

Här nedan följer en skildring av när min gitarr var ute på äventyr, alldeles på egen hand. Några veckor innan lägret hade jag köpt en split ny gitarr av märket Al Hambra. En gitarr som för sina 2500 kronor ger betydligt finare ljud än priset låter påskina. Till denna gitarr hade jag nappat på Musikkörsens erbjudande och för halva priset köpt ett gitarrcase (förr i tiden hette det fodral) som man kan hänga på ryggen med två kraftiga axelremmar. Mycket behändigt.

Under lägerveckan i Osby vilade min son och jag ut våra trötta lemmar. Lyssnade till fågelsång, men framförallt tog det lugnt i ett trivsamt sällskap. Precis så avslappnad som man vill att en semester skall vara.

Men, underbart är kort. På fredagen gick vi till Osbys tågstation och beställde två biljetter till Malmö, samt ett glas vatten. För det var hett, riktigt hett. Den vänliga biljettförsäljerskan levererade både biljetter och vatten.

Det var många människor i omlopp denna högsomarmardag, så när tåget väl öppnat sina dörrar skyndade vi oss in, lade väskorna på hyllorna och slog oss ned.

När vi passerade Lund började jag se mig omkring efter mitt bagage. Något fattades.

– Tog du inte gitarren?

Sonen skakade på huvudet.

Efter detta ögonblick stod allt stilla. Ljuden, människorna, till och med hundarna upphörde att skälla. Inga svansar som viftade, inga väskor som drogs ned från hyllorna. Allt hade stannat som vore de utslungade i rymden. Men det hördes ingen klassisk wienermusik, ingen fiolmusik som ackompanjerade.

Sedan hände allt snabbt som i en stumfilm. Bort till första vagnen, övertyga tågvärden, som ringde och ringde. Som beklagade och bedyrade att hon spelade fiol själv så hon visste vad instrument kunde kosta. Ringde igen - till andra tågvärden som skulle stanna till i Osby om de möjligt kunde ta med sig en ensam gitarr, i svart fodral, om de såg någon. Spår 1, ja just det. Spår 1A.

Av tåget - ut på perrongen - in till biljettkassan, på tågvärdinnans inrådan. Fullt med folk och varmt, så in i bomben varmt. Tag nummerbricka, tio nummer före - träffa en vän bytte biljett med honom. Fem nummer före.

Då ser jag från min plats därinne i folkmassan en ung man med ett gitarrcase på ryggen. Det är svart, som mitt. På framsidan syns tydligt Musikkörsens emblem. Jag tar mod till mig och går fram till den unge mannen, som står på samma perrong där jag nyss klivit av.

– Ursäkta men var kommer du från nu?

– Staffanstorp.

– Själv kommer jag från Osby och jag har precis blivit av med min gitarr, säger jag och harklar mig lite.

– Jaså jaha, jag kommer i alla fall från Staffanstorp.

Jag drar mig undan och tänker att that would be the day om det börjar gå tåg från Staffanstorp. Låter huvudet sjunka ner mellan axlarna och gör mig redo för ännu en

drabbning med den ljushårige grekiske guden. Innan jag går fram till honom hinner jag tänka att han verkligen ser alldeles ren och oskyldig ut.

– Ursäkta igen, men jag ser att du bär en gitarr på din rygg. Vad är det för märke?

– Alhambra.

Jag backar en liten bit och hinner tänka mycket snabbt: Att jag inte kommer att förlåta mig själv.

– Nu får du verkligen ursäkta mig, men kan du vara snäll och öppna yttersta facket på ditt gitarrcase?

Jag vet att där hade jag en bunt med noter och en stäm-gaffel. I samma ögonblick ser jag i ögonvrån hur en flicka närmar sig och sluter upp bredvid honom. På ryggen har hon ett gitarrcase, svart från Musikkörsen och jag kan ge mig tusan på att hennes instrument också är av märket Alhambra.

In till biljettluckan igen och nu är det min tur. Mannen i luckan ringer beredvilligt till biljettluckan på Osby station. Men inget svar. Han ringer igen. Skakar på huvudet. Jag får telefonnumret så kan jag själv fortsätta att ringa.

Nu börjar jag inse att jag aldrig mer kommer att få se min fina gitarr. Två timmar har hunnit gå sedan vi lämnade Osby. Jag ringer mitt ex och ber honom ringa till sina forna arbetskamrater i Osby. Märkligt sammanträffande, men livet består av sammanträffanden. Han ringer strax tillbaka och säger att en av dem ska ge sig ut till stationen och leta efter min gitarr.

Precis en minut efter att han ringt, kommer jag fram till biljettförsäljningen i Osby.

– Hej! Det var jag som beställde två biljetter till Malmö och ett glas vatten.

– Jag kommer ihåg dej, säger tjejen och nu börjar en minimal strimma av hopp åter att lysa.

Fem minuter senare håller jag på att bita av mig fingrarna i förtvivlan.

Fem minuter till.

Så ringer hon.

– Jo, den stod kvar! Så nu har jag tagit in den.

Vi hade skojat om att Osby är så likt Sveg i mångt och mycket. Nu kan jag säga att också mentaliteten är rätt lik. Om någon lämnar en sprillans ny gitarr på perrongen i Osby några timmar. Då står den där!

Monica Grönlund

Mapucheindianerna kämpar för sitt folk och för sin mark

Mapuche betyder *människa av jord*. Deras språk, mapudungun, står för *jordens språk*. Ett folk som lever av och i samklang med naturen. Ett folk som fått kämpa i över 500 år mot feodalherrar, mot komquistadorer och mot diktaturregimer. Trots att olika regeringar och storföretag hela tiden försökt tränga tillbaka mapuchefolket, ta deras land och förgifta deras vatten, så har indianerna kämpat och idag är de starkare än någonsin tidigare. Möt en av de kvinnor som är representant för mapuchefolket i Chile.

Nilsa Rain Huentemilla är mapuche. Hon tillhör ett av flera indianfolk i Chile. Likt andra mapucheindianer växte hon upp i samklang med naturen.

Vi träffas på ett café i Malmö. Under en timma tar hon mig med ut på en färd av lukt och fantasi, av liv och det som är viktigt med livet.

I mapuchekulturen finns två fundamentala och filosofiska principer; familjen och naturen. Från träden, växterna, bergen, floderna och havet får man sin mat, sin medicin. Får man kunskapen om livet.

Ofta kommer dessa kunskaper i konflikt med det som undervisas i den traditionella chilenska skolan.

– Där får man lära sig att sten är

materia och att det är dött, berättar Nilsa. Att vatten är bra för att skapa elektricitet. Men för en mapuche har både stenar och vatten också ett annat liv. Man möter solen om morgonen och får kraft från den.

– Man är varsam om vattnet, för att inte störa det viktiga livet däri. Man värnar om träden, för utan dem kan vi inte leva.

Hon förklarar att mapuche beskyddar och respekterar jorden och att mapu betyder; jord och che betyder; människa.

– Utan moder jord är vi inget folk. Nilsa tar mig också med till en tid när indianerna bodde i hela Chile och Argentina, när de levde av vad jor-

den och vattnet gav dem. Då får vi gå nästan fem hundra år bakåt, till de spanska erövrarna.

– Spanjorerna invaderade mapuches territorium 1541 och trängde bit för bit bort indianerna. Efter det fanns endast en liten bråkdel av jorden kvar för dem att leva på. 1882 invaderade den chilenska staten mapuches territorium. Man dödade mapuchefolk och skövlade deras mark.

– Sedan dess har vi kämpat för att få stanna kvar. Idag handlar det om rätten att få återskapa jorden.

Nilsa Rains och mapuchefolkets kamp syftar till att försvara och bevara urskogen, floderna, bergen, havet och odlingsmarkerna, som idag skövlas av de nationella och multinationella skogsföretagen och deras kortsiktiga vinstintressen.

– Skogsföretagen hugger ner regnskogen och urskogen och planterar i stället tall och eukalyptus, som fullständigt suger ut jorden och torkar ut floderna, samtidigt som de förstör den biologiska mångfalden, förklarar Nilsa.

Hon är också mån om att poängtera att både de chilenska och de internationella storbolagen suger ut landets naturtillgångar.

– De borrar upp våra marker och bygger stora dammar. De sätter upp fabriker som släpper ut gifter i våra vatten.

Nilsa och många med henne har insett att det är viktigt att försöka hålla en dialog med de styrande politikerna i Chile. Att förbereda sig för att möta dem på en mer professionell nivå. Man vill att de skulle förstå och erkänna mapucheindianernas rätt att leva.

Hon påpekar att mapuchefolket strävar efter en hållbar utveckling och en

Nilsa Rain Huentemilla är mapucheindian från Chile. Engagerat berättar hon om mapuchefolkets kamp för rätten till sin mark och sitt liv.

livsstil i harmoni med naturen och allt som är mapuchefolkets ursprungliga livsfilosofi.

– I vår kultur är skolorna inte som chilenska skolor. Vi har våra egna lärare som besitter en gedigen kunskap om vår historia, filosofi, matematik, astronomi, biologi, musik, medicin och om vårt språk som heter mapudungun och betyder *jordens språk*. Denna kunskap överförs muntligt från generation till generation. Våra lärare kan varken läsa eller skriva på spanska. Men de är tvåspråkiga och kan undervisa på båda språken.

Det är också viktigt att ha kunskap om hur läroplanen baseras på mapuchekultur, vår historia, våra samhällsnormer och grundvärderingar.

– Men först måste vi utbilda oss internationellt. Mapuchefolk reste till Kanada, till Mexico och till Spanien för att utbilda sig och för att samla erfarenheter. Nilsa studerade i två år på Universidad Autonoma i Madrid. Sedan fortsatte hon i Sverige. Inom kort kommer hon att ha sin PHD - och blir då doktor i psykologi. Hon är lärare och politisk ledare (political leader) för social and cultural movement i Chile. Nilsa representerar nu samtliga mapuchebyar i Chile

I Sverige knyter hon kontakter och berättar om mapucheindianernas situation i Chile. En grupp från Lärarförbundet i Malmö besökte Mapucheindianerna 2008. En annan grupp från Sofielunds Folkets Hus reste dit 2007 för att lära sig mer om mapuchefolkets villkor och leverne.

Dokumentation

För att dokumentera mapuchefolkets situation reste hon till Chile under tre månader, från januari - mars 2010. Hon besökte då olika mapuchebyar och intervjuade barn i åldrarna 6 -18 år. Det huvudsakliga syftet var att förstå deras uppfattning om den sociala kulturella miljö som de lever i.

– Mapuchebarnen är rädda och känner sig otrygga och oroliga för sina familjer och sin framtid, berättar hon.

– Man måste förstå att problemet är politiskt, inte tekniskt, eller socialt, eller ekonomiskt, säger hon. Jag ber henne förklara närmare vad hon menar med politiskt.

– Det är en känd och ofta använd metod att om man vill erövra ett folk, eller ett land, så provocerar man dem så att man kan kalla dem fiender. Hon fortsätter:– De styrande i Chile skickade soldater till våra sko-

lor. Soldater med gevär som sköt på barnen - våra barn. Man skapar ett trauma genom att på detta sätt skära bort vår viktigaste länk till framtiden. Och detta gjordes av en kvinnlig president! Trots sorgen som jag förstår att hon känner, så utstrålar Nilsa mycket inre ro och frid. Hon berättar för mig med en lugn och mjuk röst om hur vi måste tänka på hur vi utbildar våra barn - vilken "curriculum", eller läroplan, som vi vill att de ska ta del av. För mapuchefolket är det viktigast att veta hur vi tar hand om jorden, växterna och vattnet så att det finns något kvar till nästa generation som ska komma efter oss. När vi skiljs åt kan jag inte låta bli att fundera över alla de grönagrupper som börjat växa fram de senaste åren; Vänner av permakultur, ekologiska odlare, Transition - eller omställningsrörelsen och sedan alla de grönavgare som åter börjat göra sig hörda. Jag tänker också på Nilsas ord att det behövs en katastrof av något slag för att människor skall vakna. För mapucheindianerna i Chile har den katastrofen pågått kontinuerligt. Trots detta har de kunnat fortsätta föra sitt kunnande vidare till barn, barnbarn och barnbarnsbarn.

Text och foto: Monica Grönlund

I Chile finns ungefär en miljon mapucheindianer, vilket innebär en knapp tionedel av landets befolkning. En stor del av dem är fattiga och förtryckta. Sedan demokratin sades återinföras i Chile 1990 har indianernas ställning visserligen förbättrats och de har delvis fått tillbaka de landområden som togs ifrån dem efter Pinochets kupp 1973. År 1993 stiftades en lag om indianernas rätt till land och 1994 grundades CONADI, ett samarbetsorgan för ursprungsbefolkningen och regeringen. Men sedan har regeringen tagit tillbaka sina löften och brutit mot en nystifta lag som säger att mapucheindianernas mark inte får säljas utan CONADI:s välsignelse. Enligt denna lag får indianerna inte fördrivas från sina hem eller tvångsflyttas. Trots detta har regeringen satt igång två byggprojekt i jätteklassen, samt låtit både nationella och internationella skogsföretag avverka skog på indianernas områden.

Det mest uppmärksammade projektet är bygget av en damm och ett vattenkraftverk vid Bio-Bioflodens övre lopp. Förutom att dammen skulle lägga bosättningsområden under vatten, skulle det ekologiska systemet få sig en smäll. Tack vare det har indianerna fått oväntad hjälp i sin kamp från internationella miljöorganisationer. Tillsammans har de fått till stånd en så högljudd protest att den chilenska pressen talar om ett nytt Chiapas. Läs om Chiapas i Mexico på: <http://www.filmo.se/pdf/6820.pdf>

Gulantum - en malmöförening för mapucheindianer:

Föreningen Gulamtun bildades i oktober 2006 i Malmö med målsättningen att stödja och solidariser sig med mapuchelärföreningen Kimeltuchefe och mapuche - och lafkenchebyarna i Budiområdet, i nionde regionen i Chile. (källa tidningen Ny Tids websida) På föreningens hemsida <http://www.mapuche.se/index2.htm> kan man bland annat läsa om mapuchindianernas kamp.

– Romska ungdomar får äntligen komma till tals!

Erland Kaldaras är drivkraften bakom romska ungdomsförbundet och en nystartad radiokanal för unga romer.

– Kanalen skall vara ett komplement till den kanal som redan finns och som vänder sig till vuxna romer, säger han.

Ett folk som levt i skymundan, som flyttat från plats till plats och därför inte har kunnat spåras. Ett folk som man bara hör talas om när något dåligt händer, men som vi inte vet något om. Människor som det alltid finns någon historia om - eller flera.

Det handlar om romer - om unga romer. Och så handlar det om initiativ att skapa en egen radiokanal.

I föreningarnas hus i Malmö kan den vetgirige få lära sig om romernas historia, deras kultur. I radiokanalen får man veta om det som engagerar Sveriges unga romer.

Det finns en man bakom allt sammans.

Han heter Erland Kaldaras och han var en av dem som startade Romska Ungdomsförbundet 2000. Sedan dess har förbundet fått 30 lokalavdelningar landet runt.

Romska Kulturcentret i Malmö startade sin verksamhet 2003.

– Det började med ett bibliotek 1998 för att romer skulle kunna läsa böcker skrivna om och av romer, berättar han.

Efter det skapades Romska Kulturcentret på Ystadvägen. Eftersom det är fyra trappor upp, är det inte många

som vet om att det finns.

Erland visar runt i något som kan liknas vid ett mecka för romer, men också för alla kulturintresserade.

Inte bara den museala biten - en utställning som lyfter fram romernas historia, deras kultur och levnadsvanor, förr och nu - ger näring för den vetgirige. Också kulturkvällar, kurser, klädsömnad, musikaftnar gör detta hus till ett hus där man kan träffas över åldersgränserna.

Till sig har ungdomsförbundet knutit 30 andra föreningar. Erland Kaldaras har nu tagit förbundet in i en ny fas - ett samarbete med Radio URT i Sofielund. Romska Ungdomsförbundet presenterade sin idé, en kanal med och för unga romer.

– Sveriges Radio har en kanal för romer, men den kanalen tar upp olika

nyheter i världen och sådant som intresserar den vuxna publiken, säger han.

Ungdomskanalens namn är; Radio Jek, Duj, Trin som är romanés och betyder Ett, Två, Tre.

Femtio procent av tiden skall innehålla de ungas musik, som är en blandning av hip hop och rap och andra samtida musikstilar. Femtio procent kommer att fyllas av intervjuer, samtal mm. Man får två entimmesprogram i veckan till förfogande. I startskedet skall man ha två programledare, en kille och en tjej.

– Killen har vi, men nu vill vi ha tag på en tjej som kan ta för sig och som kan leda radioprogram.

Några frilansare skall också knytas till kanalen och bland dem är den yngsta 14 år.

– Det skulle inte fungera om till exempel jag, som är 30 leder ett program för unga.

Erland berättar att man kommer att ta upp ämnen som är lite tabu att tala om i den romska kulturen, som till exempel, sex före äktenskapet.

– Sedan är det många unga idag som blir religiösa. Det är intressant att veta hur de tänker.

En annan sak man kommer att ta upp är vad som händer med de ungdomar som går ut gymnasiet och vad som händer med dem som hoppar av.

– Romska ungdomar idag behöver förebilder. Någon som lyckats och som säger; Jag klarade det och det kan du också göra!

Erland menar att romerna som folkslag har levt alldeles för mycket i skymundan i alla tider. Han tar andra världskriget som ett exempel.

– Vi har rest fyra, fem gånger till Auschwitz och guiderna talar bara om judarna. När vi frågade varför de inte berättar om romerna, sa guiden att det var ju bara 22 000 romer som avrättades i Auschwitz.

Totalgasades cirka 2 miljoner romer ihjäl i de tyska koncentrationslägren. Men eftersom romerna inte hade en fast bostadsort, kunde man inte spåra dem lika lätt som judarna.

– Guiderna vet ingenting och de verkar inte ha tagit reda på mer om oss heller. Det var först 1989 som tyska staten erkände att också romer avrättades i koncentrationslägren, berättar han.

Ämnen som är tabu för romer tas upp i nya ungdomskanalen

Radioprojektet för unga romer stöds av Allmänna Arvsfonden. Det var också genom detta som Erland Kaldaras först kom i kontakt med Radio RGRA för att utarbeta ett samarbete.

I detta samarbete får Romska Ungdomsförbundet utbildning i radioteknik, intervjuteknik, ljud - allt som hör ihop med att producera ett radioprogram.

– Man kunde tro att det bara var att sätta sig med några mikrofoner och snacka lite grand och spela lite låtar, men så enkelt är det inte alls, säger Erland.

Hittills har Radio Jek Duj Trin haft två utbildningsdagar och fler skall det bli. Den 23 augusti var det premiär för de unga romerna. Erland räknar med att det tar cirka ett år innan man kan ha livesändningar i studion. Fram till dess kommer programmen att vara förinspelade.

Programmen kommer också att läggas ut på deras hemsida, så att man i efterhand kan lyssna på dem. Adressen

Robert Nikolic och Michel Kaldaras är några av de ungdomar som skall arbeta med den nystartade radiokanalen för unga romer. Nu hoppas de att en tuff tjej vill ansluta sig till gruppen.

är: www.rufs.org

För närvarande pågår förhandlingar med Malmö kommun om att kunna ha ett radiotält och sända live under Malmöfestivalen.

Erland hoppas att Allmänna Arvsfonden fortsätter att stödja den romska

ungdomskanalen även när det här året är slut.

– Det är viktigt för unga romer att få en identifikation. Detta kan de få genom vår kanal, avslutar han.

Text och foto: Monica Grönlund

Romska Kulturcentret i Malmö är ett utav två nationella romska institutioner grundade och drivna av engagerade romer i Sverige. Romska Kulturcentret i Malmö har sin historia i Romska Biblioteket som startade sin verksamhet 1998 i Malmö. Verksamheten bedrevs i trånga lokaler med begränsade möjligheter. Sedan 1998 fanns redan en tanke om ett romskt kulturcenter i Malmö där den romska kulturen, historien och dess framtid skulle samlas under ett tak. 1998 var romerna en ännu icke erkänd minoritetsgrupp i Sverige och inga möjligheter fanns för grundandet av en romsk institution i Sverige. Året därefter beslöt Sveriges regering att erkänna bl.a. romerna som en nationell minoritetsgrupp i Sverige vilket därmed gjorde det möjligt för romerna att sätta sina planer om ett eller flera kulturcenter i verk.

Romska Kulturcentret i Malmö besöks årligen av cirka 20 000 besökare och är den mest besökta romska institutionen i Sverige.

Härifrån erbjuder man skolor och andra intresserade mobila utställningar om romernas historia och kultur, med tillhörande föreläsning, till skolor och andra intresserade. Med mobil utställning kan kulturcentret presentera sin verksamhet för intresserade som inte har möjlighet att besöka kulturcentret.

Museet är en av Romska Kulturcentret i Malmös största fasta verksamhet. Museet ger en bred information om de olika romska grupperna i Sverige och berättar genom text, bilder, föremål och utställningar om romernas 500 åriga historia i Sverige. Till museet har flera romska familjer och privatpersoner donerat autentiska föremål, kläder, hantverk och smycken för att erbjuda allmänheten möjligheten att ta del av den romska kulturen. Museet är det enda av sitt slag i Sverige och är en upplevelse för alla åldrar.

Romska Kulturcentret i Malmö har som mål att framföra samtliga romska gruppers kulturer och historia, dock med en fokusering på de inhemska romernas 500-åriga historia i Sverige.

Det har förekommit olika uppgifter på hur många romer som finns i Malmö, men uppskattningsvis bor mellan 8 000 - 10 000 romska personer i Malmö idag.

Det finns 5-6 romska lokalavdelningar till romska riksorganisationen i Malmö.

Att ta ut pengar i Livorno

Två kusiner från Malmö har tågluffat genom snart sagt hela Europa. Många olika slags upplevelser fick de vara med om. För det mesta blev de mycket vänligt bemötta. Dock kunde hända att en och annan tjänsteman snörpte på munnen. Som när de skulle ta ut pengar i Livorna till exempel. Här är deras egen personliga skildring av detta äventyr:

När Kim och Jag var i italienska hamnstaden Livorno fick jag för mig att kassan sinade. Jag dumpade både Kim och alla väskor i ett gathörn och gick för att leta rätt på en bankomat. Det gick sådär. Till slut hittade jag turistbyran där dom beskrev vägen. Väl vid bankomaten stack jag in kortet. Sedan tog det stopp.

Inget hände. Jag tryckte på "avbryt" och på alla andra knappår också, för den delen. Dock utan resultat. Jag inser att kortet har fastnat i bankomaten och inga pengar har jag fått för besväret heller!

Folk på gatan

Jag började fråga folk på gatan hur man gör med apparaten. Det gick sådär. Till slut gick jag tillbaka till turistbyran och ber desperat om hjälp, men de säger att de inte kan lämna stugan och att jag får vända mig till banken. Den ligger i dörren bredvid bankomaten. Dock har banken lunchstängt. Jag går tillbaka till bankomaten och just då kommer en kvinna ut - från banken. Snabbt som ögat sätter jag ena foten i dörren och slinker in på den stängda banken. Då dyker nästa barriär upp. Glasdörrarna mellan mig och bankpersonalen. Innanför glasdörrarna sitter två bankherrar. Jag börjar peka och vifta.

- My Card. Stuck. Automat!

Italienarna är lite tröga. Dom säger att banken minsann är stängd. Jag försöker förklara att bankomatkortet också är stängt vid det här laget.

Vilken dum turist som inte fattar vad vi säger, tycker de på banken. De tar fram en lapp och skriver;

Bank closed, open 14.30

Jag tror vid det här laget att bankpersopnalen är lika dumma de, som inte fattar att jag inte kan vänta 1,5 timmar på att få tillbaka mitt bankkort, när det nu uppenbarligen sitter folk där inne och jobbar. Jag blir alltmer desperat. Till slut tar jag upp mitt studentkort, vänder det och visar baksidan, som är misstänkt likt ett bankomatkort. Då verkar det som att folket på banken fattar vad allt gormande är om. Men de kan förstås inte öppna glasdörrarna så man kan prata med dem i normal samtalston.

De två herrarna konfererar inbördes och beslutar sig till sist för att det inte finns någon orsak att hjälpa några turister när banken är stängd. Jag ger till slut upp och är beredd att gå därifrån. Frågan är bara hur jag nu kommer ut igen. Vägen som jag kom in genom är nämligen låst och

stängd. Jag börjar åter vifta och gasta mot italienarna.

- Hello!! How come out??

I det här läget är bankmannen så trötta på den dumma turisten sa de ignorerar mig totalt. Och där står jag. Inlåst inne på banken. Och med kortet som fastnat i automaten utanför. Ett sant dystert öde.

Men skam den som ger sig. Jag tar sats och sparkar upp de låsta bankdörrarna och som genom ett under går de upp. Jag tar sig ut på gatan igen, och där står ett gäng medelålders herrar och damer. Jag börjar peka och vifta, please help me!! Men herrarna och damerna begriper inte ett ord engelska. Jag försöker med min ytterst knackiga italienska. Till slut uppfattar en av damerna min spanska brytning och;

- Halleluja!

Det visar sig att gruppen är en grupp spanska turister! Äntligen någon som man kan kommunicera med! Jag förklarar situationen och de spanska turisterna säger att de ska hjälpa mig. De måste ha sett hur desperat jag var vid det här läget, för de sa hela tiden

- Tranquilo, tranquilo".

Eftersom jag smart nog sparkat upp bankdörren så är den numera öppen. Därmed stormar halva turistgruppen in på banken och börjar även de gasta och gorma genom glasdörrarna. Jag kan riktigt se hur bankpersonalen tar sig för pannan. När en äldre herre får höra att banken är stängd, ger han den tröge italienaren en grundlig utskällning på långsam spanska så att mannen ska begripa.

Mannen med mejseln

Bankmännen ser på varann och suckar djupt. En tredje bankman går iväg med en skruvmejsel, ingen begriper riktigt varför. Under tiden försöker de spanska turisterna lugna ner stackars mig.

- Det är klart att du ska få ditt kort! Är du här alldeles ensam? och ingen italienska, nej det ar lite knepigt det språket! iojoj, stackare, men vi ska hjälpa dig!

Till slut kommer mannen med skruvmejseln tillbaka. I handen har han mitt bankkort!

Bade jag och de spanska turisterna skiner upp som solar! Jag tackar spanjorerna så hemskt mycket för all hjälp och går skrattande därifrån. I ögonvrån ser jag hur mannen med skruvmejseln gör sitt bästa för att stänga bankdörren igen.

Michell Grönlund

En gestaltande vy över Livorno.

Foto: Michell Grönlund

AKTIVITETER PÅ SOFIELUNDS FOLKETS HUS

KULTUR

TV: Voz del sur
Radio Sofielund
Utställningar
Filmvisningar
Föreläsningar
Författaraftnar
Radio RGRA 89,2 MHz
Romsk ungdomsradio
Sofielundsbladet

UTBILDNING

Glokala Folkhögskolan
Vuxenutbildning
Kastanjeskolan
Folkbildningsföreningen

MÖTESPLATS

Café
Administration
Expedition
Vaktmästeri

MUSIK & TEATER

Sångarbröderna

Mässingsmusik

Rockskolan
Gitarrkurs
Chile Lindo
Konsserter
Malmö Mässingsextett
Kenpo

FÖRENINGAR:

Glokala Folkhögskolan
Kastanjeskolan
Folkbildningsföreningen
Unga Örnar Sofielund
Hidde Iyo-Dhaqan
Manskören Sångarbröderna
Malmö Mässingsextett
Arla
Polska Blommor
Capoiera
Tango Sofielund
ABF
Chile Lindo
Möllevångens Scoutkår
Diasporaföreningen
S-kvinnor

Vävstugan

Sofielunds S-förening

DANS

Salsa (Manuel)
Flamenco
Boliviansk folkdans (Arla)
Tango
Colombiansk folkdans
Streetdance
Salsa
Chilensk folkdans (Fodachi)
Afrikansk dans

ÖVRIGT

Författarkvällar
Fritidshem:
(Kastanjeskolan)
ABF Malmö
Tai Chi
Qi Gong
Läger, Utflykter
Sommarscen
Teckenspråk
Möllevångens Scoutkår

Läger och utflykter

Efterlängtnad avkoppling

En fantastisk sommar med fina heldagsutflykter och en helt enkelt underbar lägervecka på Marklunda gård.

Cono Luis, som planerade, samordnade och skötte allt det praktiska sa: "Man kan göra precis vad man har lust till, eller så kan man bara vara."

Det är något lyriskt med en äng full av blommor, som vi passerade under våra promenader. Eller en gammal övergiven dansbana mitt i skogen där träd och smultronsnår tagit över. Att komma hit, direkt från storstadens avgaser och höga ljud. Åter till naturen i ordets rätta bemärkelse.

En sådan miljö och sådant ett sällskap där man får vara precis som är, om man vill. Där alla ger av det de har. Kanske någon som lyssnar, en annan som behöver prata, någon sjunger, spelar gitarr ute i solskenet.

Det jag minns med särskild värme är förstås den härliga festkvällen då en födelsedagsjubilar skulle överraskas. Två pampiga jordgubbstårter, väl gömda i bortersta kylen i det rymliga huset. En krans med blommor bunden av flinka händer. Men när tårtan skulle dukas fram, servis och bloms-

terkrans, hade festföremålet gått och lagt sig att vila en stund. Hon visste ju inget.

Det blev en kväll jag sent skall glömma. Dans, dans och mera dans, musik, gitarrspel och en uppsluppenhet som ingen alkohol i världen hade kunnat ersätta.

Men det viktigaste och starkaste intrycket kom sig nog av den värme och omtanke som alla visade varandra. Att säga att vi kändes som en stor härlig familj, är ingen överdrift.

Jag var på Marklundagården tillsammans med min 20-årige son och trots att han nu reser till Stockholm för att utbilda sig, så har han redan tingat en plats på nästa sommars läger på Marklundagården. Min dotter, som också skall studera i Stockholm kommande år, har också hon bett mig reservera en plats för henne. Och jag - jag kan knappt bärga mig till nästa sommar!

Monica Grönlund

På endagsutflykterna fick många en chans att komma ut utanför Malmö som annars inte skulle kunna. Olika nationaliteter, gammal och ung kunde mötas.

Foto Monica Grönlund

Irka Cederberg om romernas situation:

– Man kan inte bara se på

Författaren och journalisten Irka Cederberg har mer än en gång tagit upp kampen mot rasism.

– Man talar om judeförföljelsen i svenska skolböcker, men nämner inget om på vilket sätt som romerna systematiskt förföljdes, fängslades och avrättades i de nazistiska koncentrationslägren.

Orden är Irka Cederbergs. Medförfattare till flera antologier och otaliga tidningsartiklar om romer i allmänhet och romers förhållande till Europa i synnerhet. Nu senast aktuell med boken *Född fördömd* som handlar om just romernas förhållande till Europa. Att romer är européer vet väl de flesta, kan man tänka. Men i hela Europa finns fortfarande djupt rotade fördomar mot romerna.

Inte rädd

Irkas ögon är klarblå, nyfikna. Blicken säger mig att trots att hon varit med om mycket, så är hon inte rädd. Aldrig det! Även om hon som de utsattas förkämpe har fått möta motstånd. Hon har rest kors och tvärs över Europa och forskat kring romernas utsatta situation.

Så sent som 1985 erkände tyska staten att nazisterna ha-

Att vara inflyttad till ett främmande land, att inte kunna det språk som talas. Att inte känna till de kulturella koderna. Att vara flykting i sitt eget land, där oförmågan att förstå, men också oviljan, är några av de svårigheter som Romerna ständigt får möta. Författaren och Journalisten Irka Cederberg har blivit något slags taleskvinna för Romerna. Många ringer eller skriver och ber henne om hjälp. Hennes engagemang är stort, men så länge det inte finns en vilja att lära från myndigheternas sida, så är det lätt att känna vanmakt. Det var därför hon tog till orda en gång. Det var också därför som hon gav sig in i en nästintill hopplös kamp. Hennes bok om romer kontra Europa; *Född Fördömd* har nyligen nått våra bokhandelsdiskar. Och hennes kritik mot migrationsverket är inte nådig.

Vädjade om hjälp

– Droppen var väl när min son kom hem med en historiebok från skolan. Där stod inte en rad om nazisternas systematiska utrotning av romerna. Där stod över huvud taget ingenting om romerna

Men den som tror att fördomsfullheten mot romer var ett avslutat kapitel i och med andra världskrigets slut, tar grundligt miste. Irkas efterforskningar leder fram ända till dags datum.

1995 hände något som lyfte fram många romers situation i ljuset.

– Det började med att en familj vädjade om hjälp via

en internetgrupp för romer. Denna familj hade jagats som flyktingar från Slovakien och genom diverse baltstater i fem plågsamma år. ”Vi har två underbara barn, men vi kunde ha haft tre” citerar Irka pappan i en tidningsartikel som hon skrev för den engelskspråkiga tidningen *Baltic Worlds*.

En ohygglig berättelse om ett hat utan slut rullas upp. Människor som sparkar en gravid kvinna – sparkar för att döda det ofödda barnet. Poliser som triumferar när barnet är dödfött. Ett handlande som för oss direkt tillbaka till förföljelserna under andra världskriget.

Idealiserande också en fördom

Irka Cederberg får då och då frågan om hennes engagemang i romernas öde kommer sig av att hon själv, kanske drivs av en romantisk längtan att tillhöra ett så mytomspunnet folk. Jag förstår att hon måste vara trött på sådana frågor. Ändå måste jag ställa dem, också jag. Som om samhällsengagemanget inte är nog, som om det dessutom måste ligga någon hemlig längtan bakom allt hennes arbete.

– Men också motsatsen, det vill säga, idealiserandet av romerna som ett fritt folk, utan lagar och utan band till överheten, handlar om fördomar. Fördomar som sätter upp staket mellan oss och insikten att alla hör vi till. Och eftersom vi gör det så har vi samma rätt att bo var vi vill, oavsett ursprung, förklarar hon.

Men under romernas ca 1000-åriga historia har det inte sett ut så. Under många sekler har de förbjudits att ha en fast bostad. Förbjudits att bo på samma plats mer än ett visst antal dagar, eller veckor.

I fallet med den förtvivlade pappan, tog Irka resolut och besökte familjen, som då hade kommit ända till Sverige. Nu bodde de i ett flyktingläger i Skåne, men snart skulle de utvisas, tillbaka till baltstaterna. Irka intervjuade familjen och därefter gjorde hon research. Alltid research, som den goda journalist hon är. Hennes arbete resulterade i en helsidesartikel som direkt påverkade familjens situation så att de fick stanna till slut.

1999 blev romerna erkända som minoritetsfolk i Sverige, vid sidan av samerna. Och nu är vi tillbaka på ruta ett, som det tycks. Återigen skall romer tvångsutvisas – till Kosovo. Den här gången hjälper inga protester, eller tidningsartiklar. Myndigheterna har bestämt sig. Som så många gånger förut är det prestige som får råda.

– Thomas Hammarberg (europarådets kommissionär för mänskliga rättigheter) och några med honom har bestämt avrätt från utvisningen, säger Irka.

Men mänskliga rättigheter är inte direkt någon hårdvaluta i detta främlingsfientlighetens tidevarv, som det tycks. Och frågan återstår; vem är främling för vem och varför? Vad har en del att vinna på att andra utpekas som främlingar, eller fiender enligt amerikansk modell? Frågan tål att tänkas på.

Text och bild: Monica Grönlund

– Romerna är en viktig del av den europeiska kulturen

Vem är då journalisten Irka Cederberg, som lagt ner så många år av forskning och grundligt researcharbete kring romernas situation och historia?

Namnet Irka härstammar från Polen. Hennes tre äldsta syskon föddes i Gdynia, där hennes far var svensk sjömanspräst fram till strax före Tysklands invasion av Polen 1939 Irka själv är född i Staffanstorp utanför Lund med fem syskon. Hennes far var präst och och aktiv högerman av den gamla sorten med en patriarkal inställning att man skulle ta hand om de sina. Som ett led i detta engagerade han sig mycket i flyktingfrågor.

– Vi hade alltid flyktingar boende hos oss när jag växte upp, berättar hon.

Och kanske var det här någonstans som hennes medmänskliga ådra danades. Hon förklarar att hon alltid har blivit oerhört upprörd när hon stött på orättvisor.

– Då vill jag göra något åt det. Jag kan inte bara stå och se på.

Irka har sedan historien med den romska flyktingfamiljen ofta blivit kontaktad av andra flyktingar som vill ha hennes hjälp.

– Men jag kan inte hjälpa. Den gången fungerade det. Och det kändes oerhört bra att kunna bidra. När de hör av sig idag så hänvisar jag till de hjälporganisationer och flyktingorganisationer som finns.

Under sina efterforskningar till boken *Född fördömd* reste Irka runt i Europa och intervjuade romer. I Tyskland träffade hon ett romskt teatersällskap, teatergruppen *Pralippe*, som levde i exil från Makedonien. Denna teatergrupp hade sett som sin främsta uppgift att bevisa för tyskar och andra att romerna är en del av den europeiska kulturen.

– De hade översatt klassiker såsom pjäser av August Strindberg till romanés. De ville göra något konkret mot alla våldsdåd mot flyktingar. Därför turnerade de nu i Tyskland med sin uppsättning av Garcia Lorcás *Bordsbröllop på romernas språk, romanés*.

I följande länder utgör romerna stora minoriteter: Rumänien, Slovakien, Ungern, Grekland, Italien, Frankrike, England och Spanien.

Ramadan är tid att vara generös

Att komma till ett främmande land kan vara nog så besvärligt. Man har inte språket, man har oftast inga vänner. Man känner ingen som man kan anförtro sig åt. Om man dessutom måste stanna kvar i detta land och försöka försörja sig, kan det bli kaotiskt omkring en. På den plats man lämnar, lämnar man också sitt liv, sin familj.

Jag träffar Hutham i ett tyst och lugnt rum i Sofielunds Folkets Hus. Här arbetar hon med ekonomin. Det är henne man skall fråga om man till exempel vill ha ersättning för utlagda varor. Det är också Hutham som sköter löneutbetalningarna.

Hon heter Hutham Alhajaj är från Irak. 1979 flydde hon från sitt hemland tillsammans med sin man. Tillsammans bodde i olika länder och 1990 kom de till Sverige. Nu har hon ett liv här. Hon trivs och vill inte tillbaka till sitt hemland.

– Vi flyttade på grund av den politiska situationen i Irak. Sadam Hussein ville kontrollera allt och det var inte bra för oss att stanna kvar, berättar hon.

Måste komplettera

Men att komma till Sverige var inte lätt. Plötsligt var Huthams universitetsutbildning (matte och fysik) ingenting värd. Hon förstod snabbt att tre saker var viktigare än något annat:

1. Lära sig grunderna i det svenska språket
2. Gå in i föreningslivet och bli aktiv
3. Skaffa sig en kompletteringsutbildning.

Dessa tre saker hjälpte henne att komma på fötter igen, att känna människovärde, att inte tappa fotfästet, att förstå att hon inte var ensam. För Huthams del blev att studera ekonomi en bra fortsättning på det hon tidigare läst.

– Tro mig, säger hon. Jag har börjat på nytt många, många gånger i mitt liv, säger hon och menar att det är oerhört viktigt att man kompletterar sin utbildning.

Då kan man använda sig av de kunskaper man redan har. Detta hjälper också till så att man inte känner sig värdelös.

Hutham i sitt arbete. Här bokförs ett kvitto som Jimmi har lämnat över.

– Och så har man chans att få ett jobb. Det är många nya jobb som skapas just i föreningar, tillägger hon.

Hutham har också varit den pådrivande kraften till att starta Internationella arabiska kvinnoföreningen i Malmö. Tanken var att man inte skulle behöva ta städjobb bara för att man var invandrare och kvinna. En annan tanke med föreningen var att kvinnor skulle kunna mötas, umgås och skratta tillsammans. Man utbytte kunskaper och erfarenheter.

– Vi visade också utåt vad vi kan.

Ett annat mål som Hutham hade när hon startade kvinnoföreningen var att verksamheten skulle locka till sig och drivas av duktiga kvinnor, pådrivande kvinnor och att Malmö kommun skulle vara en samarbetspartner och att kvinnorna skulle ta en aktiv del i verksamheten. En verksamhet som inte skulle vara bunden till studiecirkelnivån, utan kunna lyftas ett snäpp

högre.

När hon nu ser tillbaka på den här första tiden, då hon själv var ny och då det var så mycket hon ville lära sig och åstadkomma, så tycker hon att de lyckades med att etablera föreningen i Malmö på ett bra sätt. De fick ett brett kontaktnät som renderade i en del arbetstillfällen.

Hur överleva första tiden

– Men att verksamheten ska drivas av en grupp kvinnor som hade samma mål, samma strävan – men där är vi inte riktigt ännu, säger hon.

Från samtal om hur man överlever den första tiden i Sverige, till vad som är viktigt att behålla för en invandrare som möter en ny kulturtradition, går samtalet osökt in på det som i skrivande stund är viktigt för många irakier; nämligen Ramadan. Frågar man en svensk vad de vet om Ramadan, kan man få

svaret; att det är en islamsk fastetid.

Och det är alldeles rätt. Delvis. För en troende muslim betyder denna period (som inträffar en gång om året, med elva månaders mellanrum) visserligen att man fastar när solen är uppe. Man dricker inte ens vatten. Men efter mörkrets inträde blir det fest. Då äter man tills man storknar, i princip. Hutham är också mån om att poängtera att Ramadan också betyder generositet och medmänsklighet. Hon berättar att i Irak säger man **Ramadan Kerim**, som betyder just generös.

– Då försöker man rätta till om man vet att man har gjort något fel, eller gjort någon ledsen.

I Irak säger man att man firar Ramadan. Tiden innebär för de flesta muslimer fest, familjegemenskap, en lekfullhetens tid då man umgås, har roligt tillsammans och skrattar mycket.

– Ramadan är också en tid när man upplever kontrasterna (fastan - festen) och lär sig uppskatta det som är fint. Det är också meningen att bana väg för solidaritet mellan människor och även hjälpa de fattiga i deras lidande och nöd. Man ska tänka på dem som har det sämre ställt. Just fastan ska påminna oss om detta, säger hon.

Skänker pengar

Hon berättar också att det händer att människor i Irak inte kan, eller vill fasta, men att de istället skänker pengar till olika moskéer. Som ett slags gottgörelse.

Andra avsteg från fastetraditionen gäller kvinnor som är gravida, kvinnor och män som är gamla, eller sjukliga och barn. Dessa grupper är undantagna från fastebudet. Undantagen är man också om man reser under Ramadan. Denna sista regel tror Hutham härrör från den tiden när man färdades på kameler ute i öknen och var tvungen att dricka vatten.

Hutham har själv inte tidigare firat Ramadan. I hennes familj var det viktigt att dottrarna skulle få en universitetsutbildning och om de skulle klara utbildningens hårda press så kunde de inte fasta.

Men för ett år sedan firade hon för första gången Ramadan på försök. Hon ville se om hon skulle klara av det. Vinsterna av detta blev märkbara.

Hutham med sin systerdotter Zubaida Alhajaj.

Först när solen gått ner är det tillåtet att stoppa något i munnen. Detta gäller också för de som röker.

– Flera timmar varje dag fortgick och när kvällen kom och jag kunde ta en cigarett, smakade det inte gott längre.

På detta sätt lärde hon sig att övervinna sina begär och ha kontroll över sin egen kropp. Så blev hon av med en dålig vana som nikotinet gett henne. Och hon har inte tagit en cigarett sedan dess.

Inre frid

Hutham gestaltar den inre frid hon känner under Ramadan och att hon känner sig mer hel som människa. Det riktigt lyser om henne när hon berättar om sina upplevelser. När Ramadan så inföll i år (11 augusti) var det naturligt för henne att åter gå in i fasta och eftertanke.

Denna tradition är det positiva som hon har valt att ta med sig från sitt hemlands seder.

För henne har Ramadan blivit ett sätt att släppa lös dolda krafter, att ta kontroll över sin egen kropp och att leva i saktmod där vrede dämpas.

– Man upplever en enorm makt när man klarar detta, säger hon. Sedan

kan vi gå bortom det möjligas gräns. Då klarar vi allt.

Då och då reser hon tillbaka till sitt hemland och hälsar på alla sina släktingar. Familjen är viktig. Men det betyder också att hon måste lämna en del av sina vanor - sådana som hon skaffat här - kvar i Sverige. Liksom kläderna. Hon visar mig ett foto på hur hon ser ut som irakisk kvinna.

Bär inte slöja

Även om hon inte bär en traditionell slöja, så har hon ändå ett litet band / schal virad runt huvudet så länge hon är där. Hon visar mig ett fotografi som tagits vid ett besök i hemlandet. Huvudet stolt och högt, hållningen stram, minen allvarlig.

Efter vårt samtal och efter att jag försökt ta reda på det som går om Ramadan, känner jag att jag bara har skrapat på ytan. Och jag tänker att Sverige skulle behöva satsa betydligt mer på att informera om olika kulturer i Sverige för att minska kulturklyftorna. Som en vis person en gång sa: Kunskap är aldrig tungt att bära!

Monica Grönlund

Besima flydde från brinnande krig firar tioårsjubileum i Sofielund

– När vi blev tvungna att fly hade jag en halv timme på mig att packa väskan. Vad packar man på en halvtimme? Nästa gång tog jag ännu mindre. Jag trodde ju att vi skulle komma tillbaka. Att det här bara var tillfälligt.

Besima Tabak jobbar som lärare och som utbildningsadministratör för Folkbildningsföreningen och Glokala Folkhögskolan. Idag firar hon tioårsjubileum som anställd i huset.

Besima Tabak berättar om hur det var att komma som ensamstående mor och krigsflykting till Sverige.

För 17 år sedan flydde hon från Sarajevo i Bosnien-Herzegovina. Med sig hade hon sin 11-åriga dotter. Det minsta barnet, 3,5 år gammalt, hade redan lämnat landet med sina morföräldrar. Ett land som under fem års tid plågades av flera olika uppsplitande krig.

– När jag kom till Sverige ville jag jobba bort min ångest. Den som flyr från ett land i krig har ångest hela tiden. Man tänker på alla dem man lämnade kvar. Man tänker; varför skulle jag klara mig, men inte de?

När jag pratar med Besima finner jag det svårt att förstå hur en ensam kvinna med små barn kan klara av en sådan situation. Vägen till Sverige gick över flera länder, flera tillfälliga bostäder och det dröjde fyra månader innan hon fick se sin minsta igen.

– Vi lämnade Sarajevo i en konvoj som rymde 5000 kvinnor och barn. Vi åkte i bilar, med stadsbussar, allt vi kunde få tag på. Vi gick genom skog, över ängar och över åkrar. Mitt i alltihop blev vi tillfångatagna av Serbisk milis och hölls i fångenskap i en vecka.

När de slutligen kom till Sverige, var det Hultsfreds flyktingförläggning som gällde. Trängas i små utrymmen med många familjer. Många främlingar som skulle dela sovrum, toalett och tvättmöjligheter.

Hur kan någon alls stå ut? Men Besima ser det inte så.

– Kommer man från kriget, är det lätt att vara tacksam, säger hon. Lätt att tacka för att vi är i livet. Men också lätt att känna skuld känslor för alla de som inte fick chansen.

Man ska komma ihåg att detta var under en tid när

Sverige hade en relativt generös flyktingpolitik. Jag säger relativt, för då var det många som tyckte annorlunda.

Men i alla fall. Uppehållstillståndet kom redan efter några månader.

– Vi fick välja på tre orter i Sverige som vi skulle kunna flytta till, berättar Besima.

Hon hade ingen aning om hur det skulle bli. Hon bara visste att hon ville bo på en liten ort. Här hade hon fått en sysselsättning på ett dagis.

– Det var ett dagis med ”våra egna” barn så att vi kunde ha kontakt med flyktingbarnen och se till att de mådde bra. Här ville jag börja mitt nya liv.

Efter den första förläggningen var det dags att portionera ut de nyanlända.

Kriget i Bosnien-Herzegovina hör till vad som kallas de Jugoslaviska kriget. Dessa bestod av en serie krig och väpnade konflikter, mellan 1991 och 2001, inom det område som före 1991 utgjorde landet Jugoslavien.

I samband med kriget (1992-1995) tog Sverige emot över 60 000 bosniska flyktingar. Idag finns cirka 80 000 personer med bosniskt ursprung i Sverige, varav drygt 50 000 har fått svenskt medborgarskap. Det svenska utvecklingsarbetet med Bosnien-Herzegovina är omfattande och landet är ett av Sveriges största biståndsmottagarländer.

Besima Tabak har lärarutbildning i matematik och språk från sitt hemland. 1997 kom hon till Malmö och började

arbeta som lärare på Krokbacksskolan. Samtidigt som hon lärde sig grunderna i svenska språket gick hon också en påbyggnadsutbildning med ekonomi och redovisning. Som om det inte räckte, deltog hon också i engelskkurs för de som kom från Bosnien-Herzegovina vid en kvällskurs på Sofielunds Folkets Hus.

Mötet med Sofielunds Folkets Hus blev omvälvande för henne.

– Här gjorde man allt. Man hade ingen rekvisita, inga apparater, och nästan inga möbler, berättar hon.

– Alla hjälptes åt. Det var fantastiskt.

År 2000 fick hon anställning som lärare på Folkbildningsföreningen som hade komvuxkurser och ingick i Kunskapslyftet på den tiden. Detta var innan Glokala Folkhögskolan startades.

Besima är mycket tacksam för allt hon har fått och för allt hon fått uppleva. Hon tycker att det är fantastiskt hur huset har utvecklats under de här tio åren. När jag ber henne fundera över något som hon skulle vilja ändra på, säger hon tveklöst;

– Det skulle vara större! Fler föreningar och större och fler lokaler, större skola.

Hon är inte ett dugg rädd för att stämningen skulle gå förlorad med till exempel ett större café.

– Tänk på alla spännande möten, alla kulturhändelser! Energin, kreativiteten och viljan finns ju.

Radio för ungdomar startar ny avdelning i Rosengård

Att göra radioteater av Romeo och Julia - låter mossigt värre. För hur många uppsättningar har det inte funnits av detta 1500-talsverk? Både på scen och i radio. Men faktum att det är ungdomsprojektet Radio RGRA som nu har tagit upp tråden.

– Idén föddes när vi hade ungdomar här från Ung i Sommar (Malmö kommuns sommarjobsatsning för skolungdomar). En del av ungdomarna jobbade enbart med radioteater och bland annat gjorde de några moderniserade scener ur Shakespeares pjäs och sådde på så vis ett frö för höstens tema.

Detta säger projektledaren Maria Bohlin, som under ett år har arbetat med uppstarten av radioprojektet. Nu är man på väg att sparka igång projektår två. Första året har gett många infallsvinklar och ordentligt med olika slags erfarenheter. Vilka lärdomar har man dragit?

– Man ska komma ihåg att ungdomar har liten, eller ingen föreningsvana. De kanske kommer en kväll, men inte nästa. De vill helst vara i samma grupp som sina kamrater.

Maria poängterar att hon måste ta med i planeringen att det kanske inte blir någon kontinuitet. Att man måste anpassa sig efter ungdomarna, snarare än tvärt om.

Projektets fem ungdomskoordinatorer kommer att satsa stort på att rekrytera ungdomar i skolorna under hösten. Ungdomarna kommer också att få ledarskapsutbildning för att på ta hand om deltagande ungdomar.

Om man återknyter till Romeo och Julia, berättar Maria att det nya är att man tänker använda pjäsen i ett vidare begrepp - ett slags heltäckande tema.

– Någon kanske skriver en sång och uppför den i radio, en annan radioteater, en tredje ett radioprogram.

Radio RGRA har verksamhet fyra kvällar i veckan i Sofielunds Folkets Hus. Det är också härifrån som radioprojektet sänder två kvällar i veckan. (Tisdagar och onsdagar).

Parallellt med verksamheten i Sofielund har en liknande verksamhet startats i Rosengård. Invigning sker den 1 oktober. Ytterligare en person skall anställas till projektet. En person som ska leda radioprojektet i

Rosengård, men också hjälpa till att axla en del av bördan med hemsida och samordning.

– En av ungdomskoordinatorerna som arbetar med projektet, är från Rosengård och vi hoppas med hjälp av hans kontakter kunna knyta till oss ungdomar som bor i området.

Radio RGRA ser till att finnas med ute där det händer, när det händer. 22 maj sände man live från Gustav Adolfs Torg med artister på scen och intervjuer back stage.

Under Malmöfestivalen sände man live under hela festivalen. Och det som står för dörren är bland annat något som kallas Folkets Event.

– Det går ut på att ungdomar skall få maila oss om något event som de vill ha hjälp med att genomföra i sin stadsdel. Detta i sin tur skall visa på ett behov av en viss typ av ungdomskultur. Det kan vara en skateboardramp, eller en viss sorts dans, som man inte har lokaler till.

Slutligen kommer Radio RGRA att hjälpa vinnaren att utföra eventet. Hela processen kommer att dokumenteras och man kommer också att bjuda in politiker för att diskutera det behov som eventet visar på.

– Så politikerna ställs här mot väggen, kan man säga.

En annan del i verksamheten är också att man vill hjälpa artister och andra att få komma fram, att få spela sin musik, att bli hörda.

– Vi har en särskild avdelning på hemsidan som heter Osignad musik. Där presenteras unga artister som vi har spelat i Radio RGRA. Många av dem har också varit gäster i programserien Unga Artister som just ägnas åt

att lyfta fram okända förmågor. Vi spelar deras musik och intervjuar dem i radio.

Radio RGRA vill också knyta till sig praktikanter. Därför finns man med i kommunens Praktikantservice. Detta hoppas man ska ge lite mer kontinuitet till de olika verksamheterna.

– Då står och faller inte verksamheten med de ungdomar som för tillfället är med oss.

Ett problem som följt i kölvattnet är just att man inte har haft tillräckligt många ljudtekniker, till exempel.

– Ungdomar kan vara intresserade av att lära sig ljudteknikerjobbet, men då vill de helst att bästa kompisarna skall vara programledare.

För att ro hela den här jätteskutan i hamn, som Radio RGRA är, så krävs en person med både kunnande och erfarenhet. Och man kan lugnt konstatera att Maria Bohlin har det mesta av det mesta.

Hon är journalist med mångårig erfarenhet både inom radio och dagspress och kvällspress. Som om det inte räcker har hon kulturvetarutbildning. Maria är en person som är van att hålla i många trådar samtidigt. Redan vid 21 års ålder köpte hon en lanthandel och drev denna alldeles själv.

– Jag kan tycka det finns många likheter med att ha ett eget företag och att driva ett projekt som Radio RGRA. Båda kräver en mångsidighet och en uthållighet, säger hon.

Maria är smålänning från början, men har bott i Skåne sedan 1991.

Nu har hon det övergripande ansvaret för hela radioprojektet - både Sofielundsavdelningen och Rosengårdsavdelningen.

Och det låter som Radio RGRA blir ett projekt att räkna med.

Text Monica Grönlund
Foto: Maria Bohlin

Ett år fyllt av gemenskap

*Fadumo Muhamed,
somalia:*

– Livet är
fullt av
möjlig-
heter!

**Sverige är ett fantastiskt land! Många gången kan jag tycka att svens-
skarna inte vet att ta vara på sitt land.
Fadumo Mohamed är 24 år kom till Sverige 2003. Hennes väg från
hemstaden Mogadisho i Somalia, till Sverige var lång och snarig.**

Eftersom hennes hemland Somalia befann sig i ett upp-
slitande krig gav sig hennes mamma av med Fadumo och
hennes två syskon.

När jag frågar henne om varför de kom till Sverige sä-
ger hon:

– I Sverige är det frihet. Om vi hade frihet i Somalia
skulle vi aldrig ha flytt därifrån.

Fadumos pappa finns inte längre i livet. Han dog i kri-
get.

Så en dag tog mamman barnen och gav sig av till
Kenya. Där träffade hon en man som blev barnens nya
pappa. Styvpappan tog hand om barnen, medan mamman
fick hjälp av en smugglare att resa till Sverige. I Sverige
fanns många flyktingar från Somalia, så väntan på
uppehållstillstånd tog ett år.

För Fadumo och syskonen och styvpappan blev
situationen i Kenya till sist ohållbar.

– Vi hade inga papper, ingenting och blev man hej-
dad av polisen så hamnade man i fängelse.

Tillsammans flydde de slutligen till Uganda, där situ-
ationen var mycket mer avslappnad.

När Fadumo kom till Sverige var hon 17 år gammal.
Hon blev snabbt inlemmad i det svenska samhället och
gick på SFI (Svenska för invandrare), IV (ett individuellt

gymnasieprogram) och Komvux.

– Jag skulle ha fortsatt med gymnasiet efter det, men så
ville jag arbeta.

Först jobbade hon på posten och sorterade brev. Efter
det arbetade hon som personlig assistent och slutligen fick
hon anställning inom Somaliska Föreningen Hidde Iyo
Dhaqan som danstränare och ungdomsledare för barn i 7-
15-årsåldern.

När jag frågar Fadumo vad hon har för tankar om fram-
tiden, var hon tror att hon gör om tio år, svarar hon att hon
kanske har en affär, eller en restaurang. Fast egentligen
skulle hon vilja åka tillbaka till Somalia och hjälpa alla de
barn som blivit föräldralösa.

– Det är så många, säger hon, som bara står längs gatorna
och som varken har mat eller kläder. Dem skulle jag vilja
göra något för.

Hon berättar att hon har en dotter på fyra månader,
men att mamman hjälper till och tar hand om henne när
hon är på jobbet. Hon förstår inte

kvinnor som tycker att man är handikappad bara för att
man har fått barn. Att man inte kan göra vad man vill.

– Som jag ser det är allting möjligt, säger hon.

Text och foto: Monica Grönlund

A photograph of several sunflowers with bright yellow petals and dark brown centers, growing in front of a red brick wall. The leaves are green and some show signs of insect damage, such as holes and yellowish spots. The text is overlaid on the image in a blue, outlined font.

**En hälsning
från**

Sofielunds

Folkets

Hus